

урок 4. *Розстріляне відродження Українська література XX ст. як новий етап в історії національної культури.*

Суспільно-історичні умови розвитку, основні стильові напрями (модернізм, соцреалізм, постмодернізм).

Завдання: опрацювати тему, написати опорний конспект у робочий зошит, переглянувши відео “*Розстріляне відродження*”, скоригувати його. (О. Слоньовська *Українська література. Рівень стандарту. 11 клас; стор. 15 - 22*).

ТЕМА

ТЛ: «розстріляне відродження». *Розстріляне відродження* — духовно-культурне та літературно-мистецьке покоління 20-х і 30-х рр. XX ст. в Українській СРР, яке дало високохудожні твори у галузі літератури, філософії, живопису, музики, театру, кіно та яке було знищене під час великого терору

Електронна книга. Розстріляне відродження. - переглянути!!!

Це умовна назва літературно-мистецької генерації 20-х – початку 30-х років XX століття, репресованої більшовицьким режимом. Термін запропонував Юрій Лавріненко.

За це десятиліття (1921—1931 рр.) українська культура спромоглася компенсувати трьохсотрічне відставання й навіть переважити на терені вітчизни вплив інших культур, російської зокрема (на 1 жовтня 1925 року в Україні нараховувалося 5 000 письменників). Це відродження було пов’язане з тим, що українські митці навіть за умов замовчування й заборони створили тексти, гідні світового поцінування.

Початком масового нищення української інтелігенції вважається травень 1933 року, коли 12- 13 травня відбулися арешт Михайла Ялового і самогубство Миколи Хвильового у харківському будинку «Слово».

Кульмінацією дій радянського репресивного режиму стало 3 листопада 1937 року. Тоді «на честь 20-ї річниці Великого Жовтня» у Соловецькому таборі особливого призначення були розстріляні Лесь Курбас, Микола Куліш, Матвій Яворський, Володимир Чеховський, Валер’ян Підмогильний, Павло Филипович, Валер’ян Поліщук, Григорій Епик, Мирослав Ірчан (А. Баб’юк), Марко Вороний, Михайло Козоріс, Олекса Слісаренко (Снісар), Михайло Яловий та інші. Загалом в один день, за рішенням несудових органів, було страчено понад 100 представників української інтелігенції — цвіту української нації.

РОЗСТРІЛЯНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Лесь Курбас

Василь Верховинець

Володимир Гадзінський

Мирослав Ірчан

Василь Бобинський

Михайло Драй-Хмара

Дмитро Загул

Дмитро Бузько

Микола Леонтович

Василь Вразливий

Микола Івасок

Микола Макаренко

Микола Вороний

Михайло Семенко

Євген Плужник

Микола Хвильовий

Іван Падалока

Валер'ян Підмогильний

Михайло Бойчук

Юрій Вухналь

Василь Седляр

Микола Куліш

Кость Буревій

Григорій Епик

Гнат Хоткевич

Григорій Косінка

Володимир Ярошенко

Олекса Влизько

Дмитро Ахшарумов

Дмитро Фальківський

Никанор Онацький

Майк Йогансен

1930-ті роки

20–30-ті рр. XX ст. - події десятиліття

- небувалий розквіт літератури, зокрема поезії
- поява літературних груп й організацій
- літературна дискусія 1925 – 1927 рр.
- більшовицький терор:
- два голодомори;
- у ніч із 17 на 18 травня 1944 р. було виселено - за Урал, в Узбекистан і в Казахстан – цілу націю – кримських татар;
- урочище Сандармох – лісове [урочище](#) в Медвеж'єгорському районі Республіки Карелія, де на площі 10 [гектарів](#) у 1930-х роках органи НКВС розстріляли понад 9500 осіб 58 національностей. Серед жертв — переважно спецпоселенці і в'язні з Біломорсько-Балтійського каналу і Соловецьких таборів системи ГУЛАГ СРСР, а також мешканці навколишніх сіл. Усього на цій території виявлено 236 розстрільних ям;
- за роки колективізації й індустріалізації населення СРСР зменшилося на 15 000 000 чоловік;
- приблизно 500 українських письменників знищено в таборах у часи сталінізму: Микола Зеров, Михайло Драй-Хмара, Павло Филипович, Євген Плужник, Дмитро Фальківський, Олекса Влизько, Валер'ян Підмогильний, Григорій Косинка, Володимир Свідзинський, Майк Йогансен, Михайль Семенко, Кость Буревій, Лесь Курбас, Микола Куліш...

Літературні угруповання

I. 1925 р. *МАРС*—Майстерня революційного слова) та «неокласиків», а також *ВАПЛІТЕ* (Вільна академія пролетарської літератури, 1925—1928) ставили собі мету —писати справжню літературу, що відповідала б високим естетичним критеріям.

II. В інших організаціях, що різнилися тільки назвами («*Плуг*», або Спілка селянських письменників, 1921—1925; «*Гарт*», або Спілка пролетарських письменників. 1922—1925; ВУСПП - Всеукраїнська спілка пролетарських письменників, 1927—1932; «*Молодняк*»— Спілка комсомольських письменників, 1927—1932), панував неприпустимий для творчості партійно-адміністративний стиль. Їхні зусилля спрямовувалися на культивування безперспективного «пролетарського реалізму»,

перейнятого не художнім, а чужим для мистецтва класовим духом. Решта течій проголошувалася «буржуазними», «попутницькими». Проти них велася нещадна боротьба. Хоча саме і «попутники», а не опікувані компартією «пролетарські письменники», збагатили нашу літературу творами нев'янучої цінності.

Модернізм (буквально — «осучаснений», від лат. *modernus* — сучасний) — напрям у світовому мистецтві та літературі 10—30 років XX століття, що набув найвищого розвитку після **Першої Світової війни**.

Попри стильові відмінності між собою, модерністи зазвичай зображували дійсність як царство абсурду й хаосу; особистість подавали в контексті відчуження її від соціуму. Філософія модернізму базується на ідеях про неможливість пізнання і відтворення сучасного світу засобами класичної культури. В цьому модернізм протистоїть насамперед реалістичному мистецтву XIX сторіччя.

Водночас модернізм став своєрідною реакцією на появу **авангардного мистецтва**. Якщо *авангардисти наголошували на спрямованості своєї творчості у майбутнє*, заради якого вони створювали або ж конструювали нову реальність, *пошук модерністів був спрямований «вглиб» людини, вони прагнули переосмислити чинну реальність, відділяючи особистісне від загального тла буденності*.

Соцреалізм (соціалістичний реалізм) — псевдохудожній метод, проголошений єдино можливим і найдосконалішим у радянській **літературі**, по суті — набір жорстких догм і шаблонів. ... Соцреалістична критика твори сучасників оцінювала винятково з погляду втілення догм.

Постмодернізм (фр. *postmodernisme* — після модернізму) — світоглядно-мистецький напрям. Відлік його існування зазвичай ведеться від 1960-70 років, коли він виникає в США та Західній Європі.

Передумовами появи постмодернізму стало розчарування в ідеалах **модернізму**: безповоротності прогресу, вирішення наукою й технікою глобальних проблем людства, цілісності світу, існуванні загальнолюдських цінностей. Для постмодернізму *характерні розмиття меж мистецьких жанрів і напрямів, усунення відокремленості масової культури від елітарної, автора від глядача (читача), проголошення відносності істини та цінностей, недовіра до авторитетів, деконструкція, гра та іронія*.